28/04/2021

Έθιμα του Πάσχα σε Τρίκαλα και Καρδίτσα

/ Παράδοση

Πληθώρα εθίμων και παραδόσεων αναβιώνουν κατά τη διάρκεια της Μεγάλης Εβδομάδας στις περισσότερες περιοχές των νομών Τρικάλων και Καρδίτσας.

Οι προετοιμασίες των νοικοκυρών για τον εορτασμό της Ανάστασης ξεκινούν από τη Μεγάλη Πέμπτη, όπου σύμφωνα με την παράδοση ετοιμάζουν τα τσουρέκια και βάφουν τα αυγά. Πριν αρκετά χρόνια -ίσως και σήμερα σε ορισμένες περιοχές- το πρώτο κόκκινο αυγό, οι νοικοκυρές το τοποθετούσαν στο εικόνισμα του σπιτιού, για να φύγει το κακό και να δώσει τη θέση στο καλό, ενώ σημάδευαν και την πλάτη του αρνιού με την μπογιά που χρησιμοποιήθηκε για να βαφούν τα αυγά.

Την πιο σημαντική μέρα της Μεγάλης Εβδομάδας, την Μεγάλη Παρασκευή, λόγω της ιδιαιτερότητας αυτής της ημέρας, όπου έχουμε την κορύφωση του θείου δράματος, οι νοικοκυρές δεν κάνουν τίποτα, ούτε καν ασχολούνται με το μαγείρεμα, αλλά με λουλούδια, από το πρωί κιόλας, πηγαίνουν στις εκκλησίες για να στολίσουν τον Επιτάφιο. Το βράδυ όλη η οικογένεια, όπως συνηθίζεται και στις μέρες μας, μετέχουν στην περιφορά του Επιταφίου ψάλλοντας τους ύμνους της

Μεγάλης Παρασκευής.

Από νωρίς το πρωί της επόμενης ημέρας ξεκινούν οι προετοιμασίες από τις νοικοκυρές για το Μεγάλο Σάββατο, ημέρα χαράς και αισιοδοξίας. Το πρωί οι νοικοκυρές ετοιμάζουν το γιορτινό βραδινό τραπέζι που έχει ως κύριο χαρακτηριστικό τη μαγειρίτσα, ενώ παράλληλα καθαρίζουν και το σπίτι, ώστε να δεχτεί όλη την οικογένεια και πολλά από τα μέλη της που ήρθαν για τις γιορτές του Πάσχα από άλλες περιοχές της χώρας, όπου ζουν και εργάζονται. Το βράδυ με λευκές λαμπάδες και γιορτινά ρούχα η οικογένεια με τους συγγενείς προσέρχονται στην εκκλησία για να ανάψουν το «Άγιο Φως», ανταλλάσοντας ευχές. Γυρίζοντας από την εκκλησία, πριν εισέλθουν στο σπίτι, σταυρώνουν το ανώφλι της εξώπορτας τρεις φορές για καλή τύχη. Στη συνέχεια, αφού τσουγκρίσουν τα αυγά, τρώνε την παραδοσιακή μαγειρίτσα.

Την Κυριακή του Πάσχα, μέσα σε παραδοσιακά τραγούδια και χορούς ψήνεται στο σουβλί ο οβελίας, ενώ συνηθίζεται, κυρίως στα χωριά, παρέες να επισκέπτονται σπίτια φίλων και συγγενών και ανταλλάσουν ευχές.

Καλαμπάκα – Μετέωρα

Η μεγάλη εβδομάδα και το Πάσχα στην περιοχή της Καλαμπάκας, έχει κάτι ξεχωριστό που αξίζει να το βιώσει κανένας, καθώς θα νιώσει την πνευματική διάσταση της ανάστασης του Κυρίου. Το μοναδικό φυσικό περιβάλλον από τη μία, η πνευματικότητα των Μετεώρων και η τοπική παράδοση από την άλλη, απαντούν και στον πλέον απαιτητικό επισκέπτη που θα ήθελε να περάσει το Πάσχα στην περιοχή. Στα Μετέωρα οι ακολουθίες είναι κατανυκτικές, με το φως των κεριών, την ευωδία του θυμιάματος, την διεισδυτική υμνολογία, την Βυζαντινή μουσική, όλα συντελούν στην βίωση των παθών. Ο λαός μας μέσα απ’ τις παραδόσεις, τα ήθη και έθιμά του έχει περάσει το θείο δράμα μέσα σ’ αυτά δημιουργώντας μια πολιτιστική ταυτότητα συνδέοντας την πίστη με την παράδοση. Η τοπική παράδοση αποτελεί μια άλλη ενδιαφέρουσα πτυχή του Πάσχα στην Καλαμπάκα και την ευρύτερη περιοχή που συνδέεται άρρηκτα με την φύση, την εποχή (άνοιξη), τους ανθρώπους, τα ήθη και έθιμα πλούσια όλα αυτά στην περιοχή μας. Ο επισκέπτης μπορεί να τα γνωρίσει, να τα αγγίξει, να τα βιώσει.

Ο οβελίας, οι μυρωδιές, το κόκκινο αυγό, τα τραγούδια, οι χοροί, όλα όμορφα τοποθετημένα από το λαϊκό μας πολιτισμό. Τα παραδοσιακά τραγούδια (πασχαλιόγιορτα) τη δεύτερη μέρα της λαμπρής στην «Πουλιάνα» της Καλαμπάκας, η πανήγυρη της Ζωοδόχου Πηγής (σκήτη της Δούπιανης), ο Αη – Γιώργης ο Μαντηλάς στο Καστράκι, τα ερημοκκλήσια, αποτελούν τον πλούτο αυτής της περιοχής που μπορεί να γνωρίσει ο επισκέπτης περνώντας ίσως την πιο

ενδιαφέρουσα Πασχαλιά.

Στον Αη Γιώργη τον Μαντηλά στο Καστράκι

Ένας σημαντικός σταθμός στις εκδηλώσεις μετά το Πάσχα στην περιοχή είναι ο Αη Γιώργης. Εκεί κατά την διάρκεια της θείας λειτουργίας στο εξωκλήσι του αγίου Γεωργίου Μαντηλά που βρίσκεται στα ριζά του βράχου όπου το ερειπωμένο Μοναστήρι, νέοι του χωριού ζωσμένοι στη μέση με εκατοντάδες μαντήλια (τάματα πιστών) σκαρφαλώνουν στο βράχο με τριχιές με σκοπό να κρεμάσουν τα καινούργια και να κατεβάσουν τα περσινά τα οποία μοιράζουν (ως φυλαχτό) στους προσκυνητές.

Μια προσπάθεια ιδιαίτερα δύσκολη και επικίνδυνη που ωστόσο, ω του θαύματος, δεν έδωσε κανένα ατύχημα μέχρι τώρα.

Το έθιμο των μαντηλιών αποτελεί κατάλοιπο της εποχής της Τουρκοκρατίας όταν, όπως λέει η παράδοση, μια Τουρκάλα προσευχήθηκε στον Άγιο να κάνει καλά τον άνδρα της που ξαφνικά ενώ έκοβε ξύλα στο δασύλλιο του Αγίου κάτω απ’ το μοναστήρι έπεσε κάτω λιπόθυμος.

Ο Τούρκος αξιωματούχος σηκώθηκε και η Τουρκάλα για να ευχαριστήσει τον Άγιο πρόσφερε το μαντήλι της. Από τότε το έθιμο έμεινε και όποιος θέλει να κάνει κάποιο τάμα ή να ευχαριστήσει τον Αη Γιώργη δένει ένα μαντήλι στην μέση κάποιου νέου που ανεβαίνει στο βράχο ανήμερα της γιορτής του το οποίο παραμένει ένα χρόνο μέχρι την επόμενη χρονιά.

Ωστόσο για το έθιμο των μαντηλιών και κυρίως το γεγονός με τον Τούρκο αξιωματούχο υπάρχουν διάφορες εκδοχές.

Περιφορά εικόνων και λειψάνων στο Καστράκι

Ένα από τα χαρακτηριστικότερα έθιμα της περιοχής την περίοδο μετά το Πάσχα είναι και η περιφορά Η εικόνων και λειψάνων περιμετρικά του χωριού την Τρίτη μέρα μετά το Πάσχα . Οι εικόνες και τα άγια λείψανα που φυλάσσονται στα Μοναστήρια των Μετεώρων παραλαμβάνονται από τους Καστρακινούς το βράδυ της Δεύτερης μέρας και εναποθέτονται στον κεντρικό ναό του χωριού όπου τίθενται σε προσκύνημα. Την επαύριον μετά τη Θεία Λειτουργία οι νεώτεροι Καστρακινοί λαμβάνουν ανά χείρας τις άγιες εικόνες και τα λείψανα και εν πομπή , όπου προπορεύονται η σημαία, ο Σταυρός και ο ιερέας, όλοι οι κάτοικοι περιφέρουν τις εικόνες περιμετρικά του χωριού εις ένδειξη ευλογίας υπέρ υγείας και καρποφορίας της γης.

Στη Δούπιανη (Ζωοδόχου Πηγής)

Μια άλλη εξίσου σημαντική στάση για την περιοχή Καλαμπάκας και Καστρακίου την περίοδο του Πάσχα είναι η γιορτή της Παναγίας Ζωοδόχου Πηγής που γιορτάζεται την πρώτη Παρασκευή αμέσως μετά το Πάσχα.

Πρόκειται για την παλιά σκήτη των ΣΤΑΓΩΝ, τη σκήτη της Δούπιανης, το παλαιό Κυριακό των Μετεώρων δηλαδή, που βρίσκεται στην έξοδο του Καστρακίου προς Μετέωρα.

Εκεί μετά την θεία λειτουργία στήνεται χορός όπου είθισται να σέρνει ο δήμαρχος όπου ακούγονται τα γνωστά πασχαλιάτικα τραγούδια που τραγουδιούνται στην «Πουλιάνα» το απόγευμα της δεύτερης μέρας του Πάσχα.

Η Παρασκευή της Ζωοδόχου Πηγής για τους Καλαμπακιώτες είναι μια ιδιαίτερη μέρα με χαρακτηριστικά πανηγύρεως.

Φυσικά ανάλογες εκδηλώσεις γίνονται σ’ όλα τα χωριά της περιοχής με διάφορες παραλλαγές στα τραγούδια ιδιαιτερότητα των οποίων είναι ότι τραγουδιέται απ’ όλους άνδρες και γυναίκες καθώς πιάνονται σε κύκλο (ξεχωριστά άνδρες – ξεχωριστά οι γυναίκες) έχοντας ιδιόρρυθμο ρυθμό.